

Anna Kontula, *Eduskunta – Ystäviä ja vihamiehiä*. Helsinki: Into Kustannus, 2018, s. 192.

Kansanedustaja Anna Kontulan kirjoittama eduskunnan toimintakulttuuria käsittelevä teos ei ole puhdas tieteellinen tutkimus, vaan se sisältää kosolti myös omakohtaisia muistoja ja poliittissävytteistä pohdintaa. Siksi teosta voi lukea myös vaalikirjana, oppaana politiikkaa seuraaville tai poliitikon uraa suunnittelevalle – ja kenties myös eduskunnan arvovallasta huolissaan olevan sisäpiiriläisen yrityksenä palauttaa se. Moniulotteisuudestaan huolimatta – tai ehkä juuri siitä johtuen – teos avaa suomalaisen demokratian kovan ytimen elämänmenoa kiehtovasti ainutlaatuisesta sisäpiirinäkökulmasta.

Päätin kuitenkin lähestyä työtä juuri tutkimuksena, koska sellaisen tuottaminen vaikuttaisi olleen sosiologiasta väitelleen, ennen kansanedustajauraa lähes vuosikymmenen tutkijana toimineen ja muutamia työn sosiologiaa käsitteleviä laajoja töitä kirjoittaneen Kontulan tavoite. Teoksen alussa Kontula määrittelee työlleen käsitteellisen raamin, selkeät tutkimuskysymykset ja menetelmät kysymysten ratkaisemiseksi. Henkilökohtaisista elementeistä huolimatta teos on myös kirjoitettu tutkimusmaisella, käsitteellisiin jaotteluihin nojaavalla ja teoreettisävyteisellä tyyllillä. Silti teksti on kautta linjan sujuvaa ja kirjaa luki mielellään. Ehkä juuri poliittikotautansa vuoksi Kontulalla on taito esittää haastavahkotkin teoreettiset huomionsa tavalla, jonka ymmärtäminen ei edellytä tohtorintutkintoa yhteiskuntatieteistä.

Päätökseni lähestyä teosta juuri tutkimuksena jottuu tietenkin myös viime vuoden lopulta lähtien tässä lehdessä, *Politiikka*.fi-sivustolla sekä tutkijoiden ja kansanedustajien yhteistyöseura Tutkaksessa käydystä eduskuntatutkimuksen menetelmiä koskevasta keskustelusta. Sen käynnisti Kontulan kirjoittama *Politiikka*-lehden numerossa 4/2017 julkaistu katsausartikkeli, jossa hän kyseenalaisti tutkimustavan, jossa eduskunnan, ja etenkin valiokuntien, toimintaa pyritään selittämään mittaamalla erilaisia asioita niiden tuottamista dokumenteista. Kontulan mukaan tällaiset tutkimukset eivät tuota järkeviä tuloksia, koska niiden tekijät eivät tunne riittävässä määrin toimien taustalla vaikuttavia motiiveja ja mekanismeja, joihin pääsee käsiksi vain eduskunnan toimintakulttuurin syvällisemmin pureutuvalla laadullisella tutkimuksella.

Eduskunnassa työskennelleenä ja kymmeniä kansanedustajahaastatteluita tehneenä olin lähtökohtai-

sesti Kontulan kanssa samoilla linjoilla. Kvantitatiivisestikin orientoituneiden politiikantutkijoiden on tunnettava tutkimiansa instituutioiden toimintakulttuuria ja merkitysmaailmaa, jotta he voivat varmistua siitä, että mittarit mittaavat oikeasti merkityksellisiä asioita. Siksi olin erityisen kiinnostunut näkemään, mitä uutta Kontula, joka oli käynnistänyt oman hankkeensa jo ennen menetelmädebattia, pystyisi kertomaan eduskunnan epämuodollisemmista politiikka-prosesseista.

Kontula tutkii työssään sitä, miten eduskunta, lukuisten yksilö- ja ryhmätason konfliktien pesä, voi repivästä perusluonteestaan huolimatta ylipäättään toimia. Hän on kiinnostunut niistä – useimmiten kirjaamattomista ja ääneen lausumattomista – kulttuurisista säännöistä, tavoista ja normeista, jotka vaimentavat lähes kaikissa eduskunnan toiminnoissa kytevää konfliktia siinä määrin, että sen päätyö, lakien säätäminen, onnistuu.

Pulma on kiinnostava ja politiikantutkijan näkökulmasta katsoen omintakeinen. Meekin olemme usein kiinnostuneita konflikteista, mutta emme ehkä niinkään niiden hillitsemisestä, vaan pikemminkin siitä, kuka pääsee niskan päälle, ja miksi. Toisin sanoen politiikan tutkimus – ainakin siinä muodossa missä minä sen opin Turussa ja Tampereella – korostaa politiikan *tuotoksia* – Harold Lasswellia (1936) lainaten: *who gets what, when, and how?* Kontulan yksilöiden pärjäämistä korostava, ryhmädynamiikkaa ja -koheesiota painottava, sekä erilaisten normi-, hierarkia- ja solidaarisuusjärjestelmien kuvaamiseen painottuva näkökulma muistuttaa enemmän sosiologista tutkimusta, jopa Kontulan aiemmin harrastamaa työn sosiologiaa. Eduskunnan ymmärtäminen *myös työyhteisönä* luo avartavan vertailukohtan perinteisen politiikan teorian läpeensä konfliktikeskeisiin ”realiteetteihin”.

Johdantoluvussa Kontula kyllä yhdistää toimintakulttuurin myös lainsäädäntöä koskevaan vallankäyttöön toteamalla, että se luo raamit edustajien väliselle kanssakäymiselle. Kirjassa esitetään muutamia yksityiskohtaisempia prosessikuvauksia, joissa yhteys tehdään näkyväksi. Esimerkiksi Säännöt-luvun alussa esitetty eläkkeiden puoliväli-indeksistä käytyä kamppailua kuvaava esitys osoittaa hyvin havainnollisesti, miten edustajan poliittinen pääoma, lausumatomat pelisäännöt, hierarkiat ja ryhmädynamiikka voivat vaikuttaa lakihankkeiden etenemiseen (tai, kuten tässä ja joissain muissakin tapauksissa, siihen, että hanke ei etene). Suurimmalta osin toimintakult-

tuurin ja politiikan tuotosten suhde – politiikkaprosessien kulttuurinen puoli – jää teoksessa kuitenkin sivurooliin, kun se painottuu konfliktia rajoittavien normien kuvaamiseen. Normien syvälinen kuvaus mahdollistaa kuitenkin niiden soveltamisen myös prosessien tutkimisessa.

Ennen varsinaista analyysiä Kontula esittelee tekemänsä rajaukset, aikaisemman tutkimuksen ja työn peruskäsitteet. Osio on yleistajuisen teoksen johdannoksi riittävän laaja. Työ keskittyy kansanedustajiin; eduskunnan virkamiehet esiintyvät oikeastaan vain yhdessä alaluvussa, jossa käsitellään eduskunnan sisäistä hierarkiaa. Vaikka kansanedustajat ovat luonteva kohderyhmä Kontulan autoetnografialle, virkamiesten politiikkaan vaikuttavaa roolia (esimerkiksi valiokuntatyössä) olisi ollut syytä käsitellä.

Eduskunnan toimintakulttuuria käsittelevä aiempi tutkimus listataan pikaisesti, lähinnä todeten, että tällaista tutkimusta on tehty hyvin vähän. Kirjoittajalta unohtui kuitenkin mainita *Suomen Eduskunta 100 vuotta* -kirjasarjan kuudennessa osassa ilmestynyt Helena Honka-Hallilan (2006) kirjoittama laaja ”Eduskunta sosiaalisena työyhteisönä” -osio. Aiemmin tehtyjä havaintoja ei tässä kohtaa sen kummempin käsitellä, eikä niiden kautta pyritä rakentamaan vertailua käsillä olevaan työhön.

Työn laajan kohdeyleisön huomioon ottaen aieman tutkimuksen perinpohjainen läpikäyminen olisi varmaan ollut turha harjoite. Silti jäin toivomaan, että Kontula olisi vähän tarkemmin osoittanut ne aikaisemman eduskuntatutkimuksen puutteet, jotka häntä motivoivat joulukuussa 2017 kirjoittamaan *Politiikkaan*. Vaikka Kontula ei kovin eksplisiittisesti sido kirjaansa aiemmin käytyyn debattiin (hän kyllä erikseen toteaa, että kirjan yksi tarkoitus oli eduskuntaa koskevan politiikan tutkimuksen kehittäminen), jää episodista vajavainen tuntu – varsinkin kun työssä ei lopulta puhuta valiokuntien poliittisesta työstä juuri mitään.

Työn näkökulmaa tarkentavat peruskäsitteet konflikti ja konsensus esitellään nopeasti analyysiä edeltävissä lyhyissä alaluvuissa. Lukuisilla lähdeviitteillä ja haastattelusitaateilla ryyditetyt kompaktit ja vapaahkosti etenevät kuvaukset sidotaan kätevästi Suomen eduskunnan työhön. Näitä seuraava Eduskunta-alaluku esittää ytimekkäästi ja havainnollisesti perusasiat kirjan kohteena olevasta instituutiosta.

Tutkimuksessa sovellettu menetelmä ja aineistosen sijaan avataan lähes akateemisella tarkkuudella, pääosin kirjan loppuun sijoitetussa liitteessä. Laajem-

man yleisön kannalta ratkaisu on toimiva. Lukija saa halutessaan tarkasti selville, minkälaisia tekniikoita ja aineistoja käyttäen teoksessa esitettyjen päätelmien takana olevat havainnot on tuotettu.

Kontula soveltaa työssään niin sanottua autoetnografista metodologiaa. Pelkästään etnografiasta se poikkeaa siten, että tutkija ei pelkästään pyri sulautumaan tutkimaansa yhteisöön, vaan hän on sen täysivaltainen jäsen. Kyseessä on osallistuvan havainnoinnin vahva muoto, missä ”tutkija ei vain mene ’kentälle’, vaan kuuluu oleellisesti tutkimaansa kulttuuriseen ilmiöön”. Nykypäivän valtavirtaiseen, teorialähtöisyyttä, mitaamista ja objektiivisuutta korostavaan politiikan tutkimukseen verrattuna Kontulan pragmaattisuutta, laadullisuutta ja subjektiivisuutta korostava lähestymistapa on lähes sen täydellinen vastakohta. Kontulan mukaan etnografi tutkii kohdettaan ”kaikilla tutkijan käytettävissä olevilla aisteilla ja aineistoilla”, valiten työkalunsa ”sen mukaan, mikä toimii”. Etnografi pyrkii avaamaan tutkimuskohteen merkityks maailmaa näkökulmasta, jonka tulkitsee yhteisön toiminnan kannalta keskeiseksi.

Tutkimuksen primääriaineiston muodostaa Kontulan kansanedustajana tekemät havainnot, joita hän on jo vuosien ajan kirjannut systemaattisesti ylös päiväkirjaan, sekä 16 kansanedustajan haastattelut. Yleistettävyyttä tuottaakseen Kontula haastatteli mahdollisimman monipuolisen taustan omaavia edustajia. Silmään pisti ainoastaan se, että haastateltavista 10 oli ensimmäisen tai toisen kauden kansanedustajia. Koska Kontula itse pääsi eduskuntaan vuonna 2011, edustaa valtaosa havainnoista 2010-luvun eduskuntakulttuuria. Vaikka Kontula ei yritäkään esittää ajattomia totuuksia, käytäntöjen jatkuvuutta on koeteltu haastatteleamalla myös pidempään istuneita ja vertaamalla nykykäytäntöjä aiemmin tutkittuihin. Esimerkiksi vertaus Timo Turjan (2007) täysistunto-puheen tapasääntöjä käsittelevään tutkimukseen paljastaa, että pääpiirteissään käytänteet ovat säilyneet jopa vuosikymmenten ajan. Kontulan aineisto on syvyytensä ja laajuutensa puolesta selvästi kyllin laadukas tutkimustehtävän ratkaisemiseen.

Perinteisen valtio-opillisen koulutuksen saaneena näin vahvasti subjektiivista kokemusta ja teoriattomuutta painottava lähestymistapa herättää tuki epäilyksiä. Miten voimme varmistua siitä, ettei Kontula poimi vain omaa tarinaansa tukevia havaintoja ja tulkintoja – hän kuitenkin pyrkii yleistykseen. Kontula korostaa, että refleksiivinen asenne omaan positioon ja kokemuksiin kuuluu autoetnografiaan eli-

mellisesti. Yhteisöön sosiaalistuminen, roolin ottaminen ja näistä seuraavat ”näköharhat” kun ovat aitoja ongelmia. Vaikka menetelmän hyödyt ovat kiistattomat (luotetun asema muilta yleensä piiloon jäävässä hyvin tärkeässä sisäpiirissä), tuntuu siltä, että tutkijan refleksiivinen asenne ei ihan vielä riitä sen vakuudeksi, että tulkinta kuvaa yhteisöä yleisemminkin. Tarvitaan muutakin.

Tässä Kontula onnistuu mielestäni oikein hyvin. Hän on kerännyt haastateltaviltaan palautetta jo ennen tutkimuksen julkaisua ja ottanut sen huomioon siltä osin kuin on ollut aihetta (suurin osa palautteen antajista piti Kontulan arvioita osuvina). Tutkittavan yhteisön sisältä kumpuavan validoinnin riski on tietenkin siinä, että yhteisö voi haluta suojella itseään tukemalla vain sen kannalta harmittomia tulkintoja. Koska autoetnografi aikoo oletettavasti pysyä yhteisön jäsenenä tulevaisuudessakin, hänelläkin on insenttiä olla esittämättä tulkintoja, jotka voivat aiheuttaa välirikon. Kontulan työn validiutta vankentaa kuitenkin oleellisesti myös se, että hän pyysi etukäteisarviota myös muutamilta eduskunnan ulkopuolisilta asiantuntijoilta, ja työn saama laaja julkisuus on tavallaan tuonut arvioitsijoiden pöytään myös muut kansanedustajat, toimittajat ja eduskunnan virkamiehet. Näillä perusteilla, ja sen kautta mitä itse tiedän eduskunnan toimintakulttuurista aiemman toimintani perusteella, uskon Kontulan työn kuvaavan tutkimusongelmassa määriteltyä asiaa erittäin osuvasti. Jatkossa tämänkaltaista menetelmää soisi käytettävän myös perinteisempien politiikan tutkimuksen kysymysten valaisemiseen.

Koska työ linkittyy niin selkeästi eduskuntatutkimuksen menetelmäkeskusteluun, on menetelmän yleisempää sovellettavuutta arvioitava lyhyesti. On ensinnäkin varsin selvää, että Kontula tutki kohdettaan positiossa, joka ei ole valtaosalle tutkijoista mitenkään saavutettavissa. Vaikka aikoinaan politiikan ytimestä toimi useampiakin politiikan tutkijoita (esimerkiksi Olavi Borg ja Jan-Magnus Jansson), pitkälle viety erikoistuminen on taannut, että tällaista ei nykyisin enää tapahdu. Täysistuntoa voi toki mennä seuraamaan, mutta poliittisen vallankäytön kannalta oleellinen toiminta (valiokunnat, eduskuntaryhmät, ym.) tapahtuu suurimmalta osin tutkijoilta piilossa. Niinpä haastatteluiden tekeminen jää tutkijoiden ainoaksi keinoksi tavoittaa politiikkaprosessien kulttuurisia piirteitä. Hyvä asia on, että edustajia ja virkamiehiä on tosiaankin varsin helppo saada nauhurin ääreen puhumaan. Kuten Kontulakin huomauttaa,

kansanedustajat ovat mestaripuhujia, joiden suhteen ongelmaksi nousee lähinnä se, pystyykö edustaja luopumaan roolistaan ja onnistuuko tutkija saamaan mitään hyödyllistä irti. Siksi voikin olla fiksumpaa panostaa virkamiehiin ja etenkin veteraanikansanedustajiin, joiden haastatteluja on jo taltioitu Eduskunnan kirjastoonkin yli 400 kappaletta.

Ilman sisäpiiriasemaa ja julkisuutta tulkintojen yleisyyttä voi myös olla hankala validoida. Siksi haastattelut eivät voi olla ainut tapa tutkia poliittisia instituutioita, vaan niiden rinnalle tarvitaan yleistämiseen paremmin kykeneviä ja tutkimuksen kohteista riippumattomampia, mielellään määrällisiä mittareita. Laadullisemman otteen vankistaminen politiikan tutkimuksessa ei tarkoita laskimista luopumista, vaan sitä, että toimintakulttuurien tuntemuksen kautta kehitetään validimpia mittareita. Tiukka jako määrällisen ja laadullisen tutkimuksen välillä tuntuu vanhanaikaiselta. Parhaita tuloksia saadaan, kun näkökulmia yhdistellään luovasti, tutkimusongelmaa korostaen.

Tutkimustulokset esitellään neljässä parikymmen-sivuisessa luvussa (Pääoma, Nokkimisjärjestys, Säännöt ja Yhteisö). Ne jakautuvat edelleen kolmesta viiteen alalukuun. Ensimmäinen analyysiluku käsittelee resursseja, joita tarvitaan eduskuntaan pääsemisessä ja siellä pysymisessä. Kirjan luvuista tämä kuvaa selvimmin kansanedustajan työtä ja arkea, ja siinä koko kirjaa leimaava eduskuntatyön vaatavuuden korostaminen on selkeimmin läsnä. Toinen lukua kuvaavaa piirre on omakohtaisuus: käsitteellisemmän alustuksen jälkeen teksti usein rönsyy nopeasti Kontulan muistoihin. Kolmas lukua määrittävä piirre on poliittisuus, joka myöskin korostaa teoksen vaalikirjaluonnetta. Vaikka luvun pääkohdeyleisö on varmaankin äänestäjäkunta, se alustaa hyvin tutkijoillekin myöhemmät analyysiluvut, jotka keskittyvät resurssien käyttöä kehystävien sääntöjen ja tapojen kuvailuun.

Ensimmäinen pääomia käsittelevän luvun viides alaluvusta käsittelee aikaa. Se osoittaa erittäin havainnollisesti, kuinka altaalla edustajat ovat erilaisten vaatimusten ja käsittelyprosesseja koskevan epävarmuuden ristipaineessa, ja kuinka oleellista on, että poliitikko hallitsee ajoituksen. Rahaa käsittelevä toinen alaluku on selvästi suppeampi. Lähinnä siinä eritellään edustajan tuloja ja etuja ja vertaillaan edustajien välisiä tuloeroja. Kolmas alaluku käsittelee tiedon merkitystä ja korostaa, että asiantuntijuus voi nostaa edustajaa hierarkiassa ylöspäin. Kontula ker-

too, että vaikka eduskunnan käytössä on tietoa enemmän kuin missään muualla, isojen järjestöjen lobbarit ottavat usein pääroolin valiokunnissa, missä valtaosa eduskunnan tietoperustaisesta työstä tapahtuu. Neljäs alaluku käsittelee tyyliä. Luvun mukaan edustajan on brändättävä itsensä kohderyhmänsä mukaan ja oltava valmis siihen, että häntä koko ajan seurataan. Viimeinen, verkostoja käsittelevä alaluku on ensimmäisen alaluvun ohella luvun paras. Se kuvaa kattavasti, kuinka monipuolista yhteistyötä kansanedustajan on harrastettava pitääkseen asemansa ja edistääkseen asiaansa. Verkostoja rakennetaan laajasti jo ennen edustajauraa erilaisissa paikallis- ja harrasteyhteisöissä, ja rakennustyö jatkuu edustajakavereiden ja intressiryhmien kesken. Lukijalle ei jää epäselväksi, kuinka raskaasta ja vaativasta työstä on kyse.

Toinen analyysiluku (Nokkimisjärjestys) käsittelee eduskunnan henkilöhierarkioita. Kontulan mukaan vallan tavoittelemisen on poliitikoiden velvollisuus, mutta se synnyttää konfliktin mahdollisuuden, jota on säänneltävä. Selkeät hierarkiat auttavat. Ensimmäinen alaluku käsittelee kansanedustajien ja muiden eduskuntalaisten suhdetta. Se kuvaa erilaisia sääntöjä ja käytäntöjä, jotka luovat selkeän rajan kansanedustajien ja muiden välille. Vaikka esimerkiksi kansanedustajien avustajien aseman kehitystä koskeva kuvaus on mielenkiintoinen, kuvausten yhteys edustajien välisen konfliktin rajoittamiseen jää hieman epäselväksi. Pitkään palvelleiden virkamiesten vaikutusvallasta vihjataan, mutta siitä ei kerrota enempää.

Seuraava, edustajien keskinäistä hierarkiaa käsittelevä alaluku vie lukijan lähemmäksi politiikkaa. Pääpaino on eduskunnan senioriteettijärjestelmässä, joka vaikuttaa keskeisesti esimerkiksi täysistuntosalin istumajärjestykseen ja valiokuntapaikkojen jakoon. Perusidea on, että konflikti vaimenee, kun paikkojen määräytymisperusteet ovat osin ennalta tiedossa. Kolmas alaluku sen sijaan kuvaa yhden sosiaalisen kategorian, sukupuolen, heijastumista eduskunnan hierarkiassa. Luonteeltaan poliittisempi osio osoittaa vakuuttavasti, että naiset ovat eduskunnassa yhä monella tapaa alisteisessa asemassa suhteessa miehiin. Poliittikkaprosessit ja politiikan tuotos eivät tässäkin luvussa saa paljon eksplisiittistä huomiota.

Kolmas analyysiluku (Säännöt) kuvaa niitä yleensä ääneen lausumattomia ja kirjaamattomia normeja, joilla eduskunta pitää itsensä toimintakykyisenä. Hieman kärjistäen voisi sanoa luvun käsittelevän sitä, mitä edustajan ei kannata tehdä, jos haluaa välttää epäsuosioon joutumisen. Kolme neljästä alaluvusta

tuntuu olevan selkeämmin äänestäjille suunnattuja. Ensimmäinen niistä kuvailee edustajan työmoraaliin liittyviä odotuksia ja työmoraalin merkitystä eduskuntatyössä selviämiseen. Kuvauksen painopiste on edustajatyön moniulotteisuudessa, jota Kontula kuvaa ansiokkaasti: laillisia velvoitteita on vähän, media seuraa herkeämättä, omat vastuut pitää hoitaa. Toinen alaluku kuvaa puhumista, pukeutumista, taakanjakoa ja julkisuutta koskevia yleisiä käytössääntöjä etenkin täysistuntotyöhön liittyen. Neljäs alaluku (Paheet) tarjoaa kirjan selkeintä ”iltalehtimateriaalia” (pikkujoulut, alkoholismi ja salasuhteet), mutta se kuvaa kiinnostavasti myös edustajayhteisön yhteistoimintaa yhteisen uhan edessä. Eduskunnan arvovallan suojeleminen toiminnan keskeisenä motivaation lähteenä korostuu jälleen vahvasti.

Ryhmäkurista kertova kolmas alaluku on tehty politiikan tutkijoille. Kontula kuvaa kolme mekanismia, joiden kautta puolueperustaisen politiikan kannalta välttämätön ryhmäyhtenäisyys muodostuu. Se, että pakkokeinot esitellään viimeisenä, tuntuu tuoreelta. Ryhmäkoheesiota selittää ensinnäkin se, että samaa poliittista liikettä edustavat edustajat ovat tietenkin jo lähtökohtaisesti varsin samanmielisiä keskenään ja yhteistyö tapaa vahvistaa tätä. Toinenkin mekanismi nojaa ryhmädynamiikkaan: jos edustajalla ei ole asiasta vahvaa mielipidettä, on järkevää äänestää ryhmän mukana, koska sen mielipide on todennäköisesti lähellä oikeaa. Myös ryhmälle osoitettu solidaarisuus kannattaa. Kun nämä eivät tehoa, otetaan käyttöön varsinainen ryhmäkuri, joka nojaa erilaisten ”muodollisten ja epämuodollisten sanktioiden” uhkaan. Ilmeisesti yleensä juuri uhka on koossa pitävä voima, eikä avoimia konflikteja ja sanktiointia tapahdu kovinkaan paljon. Nämä mainiot havainnot ovat ehkä teoksen selkein kontribuutio perinteiselle politiikan tutkimukselle.

Neljäs analyysiluku käsittelee eduskunnan yhteisöjä, ja sen ensimmäisen alaluvun kohteena ovat puolueet. Kontula kuvaa kiehtovasti kaikkia niitä syitä, jotka voivat aiheuttaa konflikteja eduskuntaryhmän sisällä: uravaihe, politiikka, nimitykset ja vaalikilpailu. Tältä osin alaluku muodostaa erinomaisen kokonaisuuden edellisen alaluvun kanssa. Osio sisältää kuitenkin myös jonkin verran irrallisen tuntuista tietoa puolueiden (ei vain ryhmien) ideologisista ja kulttuurista eroista. Mieluummin olisin lue- nut ryhmien sisäisestä päätöksenteosta ja suhteista muihin puolue toimijoihin, kuten puoluejohtoon ja ministeriryhmään.

Seuraava alaluku käsittelee edustajia yhteisönä. Siinä korostuu, että jatkuvasta kilpailusta, hierarkioista ja puolueisiin ryhmittymisestä huolimatta kansanedustajat muodostavat *keskenään* pienen ja erittäin valikoituneen joukon, joka *työskentelee* hyvin poikkeuksellisessa tehtävässä. Luvun monipuolinen kuvaus puoluerajat ylittävästä kollegiaalisuudesta ja jaetuista yhteistyönormeista kuvaa hyvin sitä, että konflikteista huolimatta eduskunta on edustajille myös työpaikka, johon sosiaalistutaan niin kuin muihinkin työympäristöihin. Viimeisessä alaluvussa vähän yllättäen kuitenkin paljastuu, että useista yhteisöllisyyttä tukevista elementeistä – ja ultrasosiaalisista yksilöistä – huolimatta eduskunta voikin olla aika yksinäinen paikka. Tämän ymmärtää hyvin, kun ottaa huomioon jatkuvan moniulotteisen kilpailuasetelman läsnäolon.

Valiokunnat olisivat ilman muuta ansainneet oman alalukunsa. Sen lisäksi että valiokunnissa tehdään eduskunnan osalta tärkein lainsäädäntöön liittyvä työ, niiden monenlaisia jakoja (puolueet, hallitus/oppositio, senioriteetti, jne.) ilmentävä olemus olisi avannut mainion lisäulottuvuuden konfliktien suodattamisen problematiikkaan.

Anna Kontulan *Eduskunta – Ystäviä ja vihamiehiä* -teos esittää kattavasti ja vakuuttavasti ne normit, käytännöt ja yhteisöt, joilla jatkuvan ja monitahaisen konfliktin riivaama parlamenttimme pitää itsensä työkykyisenä. Vaikka työn kohteina olevista teemoista ainakin eduskuntaan ja sen luottamustehtäviin valikoituneiden henkilöiden profiileja ja resursseja (ml. edustajatyön sukupuolittuminen) sekä julkisen eduskunnan käyttäytymiskoodistoa voidaan tutkia myös ”ulkoa käsin”, Kontulan työ syventää käsitystämme näistä teemoista ja tarjoaa lisäksi kokonaan uutta tietoa etenkin yksittäisten edustajien työtä kehystävistä hiljaisista normeista. Valtio-opillisista kontribuutioista voidaan erikseen mainita juuri edustajatyön resurssiperustan sekä eduskuntaryhmissä konfliktia ja yhtenäisyyttä tuottavien mekanismien avaaminen.

Kirjan lopussa Kontula korostaa, kuinka tärkeää on, että eduskunnan sisäiset prosessit avataan tutkijoille ja kansalaisille. Tästä on helppoa olla samaa mieltä, mutta on silti huomautettava, että Kontula keskittyy työssään eduskunnan prosesseihin lähinnä siltä osin, kun ne koskevat konfliktien ehkäisemistä. Vaikka teoksessa eriteltyjä resursseja, hierarkioita ja käytösnormeja voidaan soveltaa myös politiikan tuosten selittämisessä, teos avaa näitä prosesseja ekspli-

siittisesti vain hieman. Poliitiikan tutkijalle Kontulan kirjan suurin puute onkin se, että eduskunnan poliittisesti keskeisimpien alainstituutioiden, eduskuntaryhmien ja valiokuntien, sisäisiin politiikkaprosesseihin se ei juurikaan kajonnut. Etenkin valiokuntien osalta, joiden poliittista toimintaa kirja ei käsittele juuri lainkaan, Kontulan kritiikki jää ilmaan roikkumaan ja odottamaan perusteellisempaa vastausta.

VESA KOSKIMAA

LÄHTEET

- Honka-Hallila, Helena. 2006. Eduskunta sosiaalisena työyhteisönä. Teoksessa Juhani Mylly (toim.), *Suomen eduskunta 100 vuotta, osa 6: Miten eduskunta toimii*. Helsinki: Edita.
- Lasswell, Harold, D. 1936. *Politics: who gets what, when, how*. New York: McGraw & Hill.
- Turja, Timo. 2007. Parlamentaariset puhetyylit eduskunnan täysistunnossa. *Politiikka* 49:3, 168–181.